

HRVATSKA RIEČ

Predstavna cijena: na godinu K. 12. — Za pô. godine K. 6 — Za Šibenik na godinu domaćenja u kuću K. 12. — Za knozemstvo na godinu K. 12 i suviše poštarski trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Oređušno, uprava i Šibarska lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglaši, prihvaćena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para peti redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Izlazi sredom i subotom

Zar mala stega?

Prigodom zadnjih izbora u Dalmaciji sve stranke se tuže na malu stegu i raztrojstvo u svojim redovima.

Radi ih stranaka slaboca zahvaljuje se Dr. Pero Čingrija na vodstvu hrvatske stranke. Kod drugih stranaka nije došlo još do zahvalja. Ali to ne znači da je kod njih sve u redu. Ta i sama „Hrvatska Kruna“ tuže se u pogledu stegi i organizacije. Tako je i kod drugih stranaka. Pa, po svemu sudeći, još, čemo doživiti što šta u životu naših stranaka, jer nije da je svemu kriva mala stega, nego, ima, tu i drugih, dubljih uzroka bolesti i slaboci.

Na primjer poslje Čingrije zahvaljuje se i dr. Ante Trumbić, a to ne znači više, pomanjkanje stegi, to je podpuno razuslo, gdje se više neda popravljati, nego iznova graditi.

Ako pak pogledamo na redove stranice, koja se kupi oko Dn. IVE Prodana, i tu vidimo znakova skorog raztrojstva. Ta stranka je u ukom, dodiru sa Frankom u Zagrebu, gdje je i gosp. Ilo Kršnjavi zasio jedno od glavnih mjeseta, stranke i gdje je već i varalica Strasshoff sa vodom ugovarao iz ledja glavnog Čimbenika stranke. U Dalmaciji stranka je bez dozvole, pristaša, primila u svoje krilo. g. Perić i liepo se gleda, pače se istovjetuje sa elementima, koji svojim djelovanjem nisu ni najmanje pravaški.

Na taj način ta stranka je ozovljivala mnoge svoje privrženike, izazvala je sukob koji, se neće moći izgladiti, jer zasteca u najbitnija načela pitanja. A to znači da i ta stranka nije vrsta u svojim redovima, te da je i u nju ušla ona ista bolest, koja je razotčila hrvatsku stranku.

Radi broja, radi tobožnje jače snage primiti u krilo stranke ljudi koji po svojem djelovanju i po svojem mišljenju u stranici ne spadaju, znači iz stranke odaleći bolje i vrednije, znači stranku slabiti, znači dovesti je do raztrojstva.

A da je ovo sve ovako vidit će se prije nego se i misli, jer je naravno da se svaka progreska u politici osveteće.

Mislimo dakle da u stranci prava, ni u hrvatskoj stranci nije razstrojstvo kruva mala stega, nego je ono dosljedna posljedica djelovanja dotičnih stranaka.

Već sama izborna borba u Dalmaciji pokaziva da nijedna stranka nije imala vodstvo na svom mjestu, jer nijedna nije razvila borbu niti u ime državnoga prava, niti u ime srednje. Nigdje se nije po zasluži koje stranaka okupljao izbornik pod razvijenim barjakom jedne više narodne misli. Nijedna stranka nije volila izbornike na biraštu u ime jednog više načela.

Hrvatska stranka pri izborima zatajila je svoje djelo, a ona oko „Hrvatske Krune“ iztakala je pravaštvo na način koji u Dalmaciji ne znači ništa, pače u Imotskoj, Šibeniku, Dubrovniku, i Kotoru znači poraz pravaške misli i pravaškog djelovanja.

Na taj način se doživilo da su u zadnjim izborima bili boji samo mjestni interesi i mještani upili, pa ako je gdje hrvatska misao jače se iztakla ili pobiedila to se imala zahvaliti uprav onoj maloj stegi, na koju se ufficione stranice tuže. Imu naime u Dalmaciji stranka nezavisnih ljudi, koji uvidjaju da im je dužnost učiniti ono što mogu uzprkos i preko vole raznih stranaka proti raznim klikam i dinasticama u Dalmaciji, koje su uvjek bile na teret narodu i koje su zapričavali svaki nezavisni narodni razvitak. Ljudi dakle razboriti koji želes narodni napredak i zauvreda zdržali su se gdje su mogli da te klike i te dinastice sruše. I učinili su dobro, pa ako je uz suho izgorio, što i zeleno je posve naravno.

Nego ima i još jedan uzrok porazu, oficijelnih stranaka. Obstojeće stranake u Dalmaciji su čisto političke. One su dakle imale voditi barem političku borbu. Ali tomu nije tako, jer kako smo vidili, one su se bojale skoro zači u borbu pod svojim političkim barjakom.

Taj politički barjak svih hrvatskih stranaka ima na sebi napisano već četrdeset godina: *sjedinjenje*.

Pak je, koja stranka taj barjak razvila? Jeli koja zasla u borbu tom lozinkom? Jeli koja je samo i pokušala pod imenom sjedinjenja?

Nije, a ako je koja razvikalje se preko novina i agitatora svojih proti tobožnijim priateljima magjarskim, zar to nije mogao učiniti i kojimudrago politički činovnik, bilo kojeg c. k. poglavara u Austriji? Zar je stranka koja se u borbi služi klevetom posve lakom i jeftinom, učinila što tom klevetom za sjedinjenje? Zar takova rabota nije baš i tako neizravno naperačna uprava proti sjedinjenju?

Mi mislimo da jest, i, osvjeđeno smemo da se naš narod, občenito užeto, zadnjim izborima nije ni za korak pomakao u političkom svom djelovanju. Nije se naime u Dalmaciji zadnjih izbora pokazala ona narodna sila u borbi za narodna prava, poslike koje narod, pobedio ili podlegao, čuti da je jači, da je izpunio svoju narodnu dužnost.

Uzeto sve skupa izlazi da se naše stranice nisu borile niti za ona občina, svoja načela radi kojih obstaje. Pa kad se to zna, onda je nerazumljivo da se tuže na malu stegu i da nisu zadovoljne jer one i ne mogu biti zadovoljne, kad čute da nisu izpunile svoje poslanstvo, svoju političku dužnost, jedini radi koje su imale i mogle stupiti u izbornu borbu.

Razglašajući ovako stvar u svojoj jezgru, mora se doći do zaključka da je, nepravedno, tužakjanje na malu stegu, jer ako je tko krovu to su u prvom redu vodstva pojedinih stranaka, koja su gledala samo svoja strančanska, a ne opća narodna pitanja. Gdje se pak gleda samo na strančarstvo tu je naravno i da se radi zlo ili samo za časovitu korist, za broj. U takovim slučajevima dobro je da ima ljudi koji se ne nadaju pod stegu i spremi disciplinu.

Zadnji izbori u tom pravcu mogu služiti za pouku, da danas više nisu vremena kad su pojedina vodstva odučivala što i kako hoće, nego da su nastupila vremena pučka, gdje privrženici stranaka odlučuju preko svojih organizacija, preko svojih skupština, a to je što smo mi uvek naglasivali, pa mi u ovu tobožnju disorganizaciju vidimo samo nužnu posljedicu slabog prošlog rada.

O vladinoj upravi Dalmacije pisale su se i čule su se do sad samo nepovoljne kritike i težki prigovori. Ta kritika i ti prigovori ne mogu da prestanu eto ni danas uza sve to, što je bio objelodanjen i uvezličan veliki vladin program za ekonomsko podizanje Dalmacije.

Dapače cienimo, a u tom smo uvjereni

da se ne varamo, prigovori će biti sve jači i teži, ako se što prije, t. i. odmah ne opazi dužni vladin rad.

Ovo govorimo občenito, a posebni pak

obzirom na Šibenik i na njegovu okolicu moramo da naše negodovanje još jače iztaknemo. Šibenik sa okolinom nije u ničemu osjetio, da bi se vlasta bila makla ili odlučila na uređenje

težkih visečih pitanja, koja najbitnije zaslužuju u gospodarstvene probitke njegova pučanstva.

Sve je ostalo, pri starome, sve kreće na

gore, sve je priprešeno samome sebi, dapače

očito je, da se ide za tim, kako da svim teretima padnu izključivo na občinu, na samo pučanstvo, koje je i onako već skroz izcrpljeno, koje na svom ognjištu ne nalazi više obstanika i koje je eto i iz ovog kraja počelo da sella u daleki svjet.

Kod nas još uvek nema sa strane vlade

pučanstvu racionalno gospodarstvene pomoći u nevolji, koja ga sve to više saliće težkom za-

razom filoksera; kod nas još nijedna grana poljodjelstva nije očuvala nit najmanju pomoći s nijedne strane; za racionalno obrađivanje

zemljišta, za racionalno unapređenje poljskih proizvoda nije ništa učinjeno. Naše šumarstvo ostaje uvek ono, koje je bilo, ništa se ne podu-

zimlje za njegov razvitak. Industrijalna poduzeća

uspjevaju samo, ako su tuđa i tudin kapitalom udžurana, a ako su domaća jedina životare.

Nemamo obale, nemamo zgodne, brze komuni-

kacije ni po moru ni po kopnu, od našeg na-

javnog zaledja smo kao odsečeni, nemamo ni u izgledu ikakva sredstva ni načina, da bi nam

u buduću u tom pogledu bilo bolje. Neprošu-

šene možvarde, još uvek dobar dio naroda re-

dotivo tamane i pokrivaju toliko tog zemljišta,

koji bi se inače dalo obrađivati, a uza sve

to danici su svaki dan to teži i skupocă žive-

sve to veća. O školstvu pak ne treba nam ni

govoriti; ono je i danas u naši občini, a u Šibeniku napose isti onakovo, kakovo je bilo

pred godinu i godinu; nit se makosmo, nit se

pomakosmo.

prvi čas, da takova nenađena izvanredna vladina briga za Dalmaciju ne može biti plod iskrene kakve odluke, već jedino plod proračuna igre ili u najboljem slučaju plod časovitog dobrog razpoloženja.

Da se nismo prevari, dokazuje nam najbolje sadašnjost. Prošlo je već njekoliko mjeseci, a od celog tog programa još imamo vidjeti, da se je ista ozbiljna provelo; ne samo provedlo, ali nizačelo. Nastavilo se je nasuprot starim, omraženim sustavom mrvica. Možda su te mrvice gdje i gdje pale doduše nešto krunjive nego li u prošlosti, ali su u istini ostale uvjek samo mrvice. A ako se te mrvice prisposebile sa svim onim pustim obećanjima, sadržanim u vladinu programu, onda nam se celi taj posao, ukazuje bliza nezbiljnim i mi ne možemo drugo, već da ga susrećemo s najvećim nepovjerenjem. Da smo barem do sad na jednoj samoj točki opazili sustav, ozbiljan rad, ne bismo danas ovo pisali; bili bismo počekali, da vidimo hoće li se takim radom i na drugim točkama započeti, pa kad bismo bili sve to opazili, bio bi došao čas, kad bismo mi prvi, upri, prstom u to nastojanje i kazali, da je vlasta počela zbijati, a izpunjavati savjestno svoje dužnosti i svoje obveze prema zapuštenoj Dalmaciji.

Zapuštenost Dalmacije je velika i občena, pa samo pripravam, stalnam, utrajam i sustavam rad na svim granama gospodarstva može da vlast predstavi voljnom, da ovoj pokrajini nakon toliko vremena nemara i zapostavljenja pomogne, da ju pridigne, jer vlasta, kad bi i učinila onu 100 milijuna, ne bi nego vratila mali dio one, svote, koju je Dalmacija, radi državnih ugovora, Austria kroz 12 godina klanzole otela.

O vladinoj upravi Dalmacije pisale su se i čule su se do sad samo nepovoljne kritike i težki prigovori. Ta kritika i ti prigovori ne mogu da prestanu eto ni danas uza sve to, što je bio objelodanjen i uvezličan veliki vladin program za ekonomsko podizanje Dalmacije.

Dapače cienimo, a u tom smo uvjereni

da se ne varamo, prigovori će biti sve jači i teži, ako se što prije, t. i. odmah ne opazi dužni vladin rad.

Ovo govorimo občenito, a posebni pak

obzirom na Šibenik i na njegovu okolicu moramo da naše negodovanje još jače iztaknemo. Šibenik sa okolinom nije u ničemu osjetio, da bi se vlasta bila makla ili odlučila na uređenje

težkih visečih pitanja, koja najbitnije zaslužuju u gospodarstvene probitke njegova pučanstva.

Sve je ostalo, pri starome, sve kreće na

gore, sve je priprešeno samome sebi, dapače

očito je, da se ide za tim, kako da svim teretima

padnu izključivo na občinu, na samo pučanstvo, koje je i onako već skroz izcrpljeno, koje na svom ognjištu ne nalazi više obstanaka i koje je eto i iz ovog kraja počelo da sella u daleki svjet.

Kod nas još uvek nema sa strane vlade

pučanstvu racionalno gospodarstvene pomoći u

nevolji, koja ga sve to više saliće težkom za-

razom filoksera; kod nas još nijedna grana poljodjelstva nije očuvala nit najmanju pomoći s

nijedne strane; za racionalno obrađivanje

zemljišta, za racionalno unapređenje poljskih

proizvoda nije ništa učinjeno. Naše šumarstvo

ostaje uvek ono, koje je bilo, ništa se ne podu-

zimlje za njegov razvitak. Industrijalna poduzeća

uspjevaju samo, ako su tuđa i tudin kapitalom

udžurana, a ako su domaća jedina životare.

Nemamo obale, nemamo zgodne, brze komuni-

kacije ni po moru ni po kopnu, od našeg na-

javnog zaledja smo kao odsečeni, nemamo ni u

izgledu ikakva sredstva ni načina, da bi nam

u buduću u tom pogledu bilo bolje. Neprošu-

I tako to traje neprestano, i trajat će uvek, dokle se god vladin rad za gospodarsko podizanje Dalmacije bude sastojao u lepim obećanjima, u još lepšim programim, koji će biti lepsi i dobrni na papiru, ali koji narodu ne pomazu, pače ga još više ogorčavaju.

Skraino je vreme, da se počne raditi i ništa drugo nego raditi za Dalmaciju i da, se ne gubi vrieme u same programe i da se ne troši novce u same komisije, kojih smo imali do sada sijaset, a uvič bez ikakve koristi.

Potrebe su Dalmacije već širom razvorenja knjige od godina i godina. Ne treba tu velikog proučavanja, ne treba u same komisije i da se ne troši novce u same komisije, kojih smo imali se radi i razpolaze.

Izlet u Zlatni Prag.

Na godinu, ni mjeseci, još samih dvadeset dana i eto radošnog časa, kada će se u matičnu sokolovu, u Zlatni Prag, sletiti sokolovi celog svijeta, gdjegod se oni ugnjezdile.

Uz česke, poljske, hrvatske, slovenske, srpske i bugarske sokole doletiti će i gimnastičari iz Francuske, Skandinavije, Ingleške, Belgije, Rusije, Ugarske, Luksemburga, Italije, Španjolske i Švajcarske. — Arapi će doći pod vodstvom svoga gimnastičnog starešine Omora Ben Mahmeda. — 200 čeških i slovačkih sokolova putovalo je na 1 lipnja iz New-Yorka preko Havre i Pariza, odakle će sa Frančuzima i pariskim sokolom ravniti u Prag.

U prijestolnicu Čeha živo se radi i sprema, pa će po svoj prilici ovogodišnji slet nadmašiti sve došadanje sletovne u mnoći slične sastanke drugih naroda. — Vježbaliste na Letnji već je pun ukusnih paviljona, a uredjen je za 50.000 gledača. Glavna kancelarija u Ferdinandovom trgu, radi dan i noć, a češke sokolane natprane sa vježbačima, koji se pripravljaju za slet. Za „proste vježbe“ prijavilo se došad 8000 sokolova, a izvaditi će ih svili slaveni sokolovi uz pratnju od 150 glazbara.

Uz vježbe za djake i za obrtni podmladak, vježbati će 2500 sokolaša sa „čunjevim“. — Liepa točka su i narodni češko-moravski plesovi u narodnim nošnjama, koji su skroz originalni i slavenski. — Samo povorci sudjelovali će do 20.000 sokolova.

Evo programa sletja:

16 lipnja (nedjelja): Dan školske mladeži i šahov turnir.

23 lipnja (petak): Sokolski pomladak i šahov turnir.

Na večer u 7 sati sjednica sudača u „Praskom Sokolu“.

28 lipnja (petak): U 8 sati u jutro sjednica natjecatelja za prvenstvo; izjava na natjecanje za prvenstvo, koje će se provesti bez prekinuće sve do svršetka; pozdrav gostova; koncert na vježbaštu; pozdravna večer; sjednica sudaca (u 7 sati na večer) za viši i niži razredje (u „Praskom Sokolu“); svečana predstava u „Narodnom divadlu“ i Mletačka noć“ na Vltavi.

29 lipnja (subota): Natjecanje odjela, a pojedinačna višeg i nižeg razredja (u 6 sati u jutro): pokus Sokolaša (najviše preko 8000) u skupnim prostim vježbama; u 11 sati postupak grubu Figneru i Tyrvu.

Poslijedne podne: Svečanost na izložbenom prostoru i počasne večer slavenskim gostovima.

30 lipnja (nedjelja): Međunarodna natjecanja (u 7 sati u jutro); vrstanje povorke (u 8 sati), koja će krenuti pred gradsku vježbinu.

Poslijedne podne u 4 sati: Javna vježba uz natjecanje i pukača svečanost na izložbenom prostoru.

1. srpnja (ponedjeljak): U 8 sati u jutro natjecanja posebni i slobodni. Natjecanje u plivanju obaviti će se između 11—1 sati.

Poslijedne podne: Javna vježba sokolskih jahača Šahov turnir.

Oprostna večer i proglašenje uspjeha natjecanja.

2. srpnja: Izleti. Na večer biti će konačna zabava na Žofinu.

Ovom riedkom slavlju i veselju, češkom bratskom pozivu, moramo se i mi Hrvati odažvati.

— Još je pred nami krasna slika lanjskog posjeti braće Čeha pri hrvatskom svesokolskom sletu; još gledamo na brojne čete čeških sokolova u povorci, koji po onu „sokolu“

svoj ne žali trud", doletiše iz daleke Češke u bijeli naš Zagreb, u srce hrvatsko!

I zbilja zauzimanjem hrvatskog sokolskog Saveza, sudjelovati će toj veličanstvenoj sokolskoj manifestaciji do blizu 200 hrvatskih sokolova.

Sudjelovanje hrvatskog sokolstva, pri V. svesokolskom sletu u Pragu, sa tehničke je strane već uređeno. — Upute u vježbe razaslane su već otrog pa godine svim hrvatskim sokolskim društvinim, te če i Hrvati vježbati, naticati se i izvaditi junacke narodne igre. Svi vježbači, koji polaze u Prag, bit će pregledani od sokolskih prednjaka. Za Dalmaciju su odredjeni br. Škenderović i Uduć, prvi učitelj dučevačkog a drugi Šibenskog sokola. — Za „Morešku“ traju još pregovori između Saveza i „Sokola“ splitskog.

Ali zajedničko putovanje nije još uređeno. Savez je zatražio posebni vlak iz Zagreba preko Kanize, Šopronja, Bečkog Novog Mjesta, Beča, Tabora u Prag sa popustom od 45% mlati Madjari . . . ne daju popusta!

Za nas bi u Dalmaciji bilo najbolje, da se pridružimo braći Slovincima, koji idu posebnim vlakom državne austrijske željeznice preko Celovca, Linca i Tabora. Cijena je III. razreda iz Ljubljane u Prag i natrag 21 K. Povratak po vojli za 30 dana istom prugom.

Do Beča se putuje u gradjaninskom odjevu. Tako isto i na povratku, ali se treba presvuči već u Pragu izlaza je „uputa“. U njoj je potanje rečeno o putu i sletu, a uključen je opis i plan Praga, te kratki česko-hrvatski razgovori. Uputa se dobiva za jednu K kod Drag. Šilca vodje hrvat. sok. Saveza u Zagrebu. — Za posjetnike sleti izdane su legitimacije, koje treba izravno naručiti kod kancelarije V. svesokolskog sleta u Pragu, Palace Louvre. Pojedina legitimacija iznosi K 3·50, a šnjome ima se prost ulaz na vježbaliste i na ostale druge zabave i svečanosti.

Hrvatski sokolski Savez pozvao je svu hrvatsku sokolsku društva, neka povrate poslane im upitne arke, pa treba, da svako društvo javi, tko će ga zastupati, koliko će članova prisustvovati, koliko ih želi imati zajedničke objede i stan, i kada će društvo stignuti u Prag.

Ali se društva slabo odazivaju. Barem mi u Dalmaciji — kao da smo zaspali. Hvala Božu, izbori su prošli, slet je na vratima, a ne idemo valjda u kakvo bližnje selo na izlet. — Valja se odma maknuti i dogovoriti.

Vidi se i po ovome, od koje bi nam koristi bile sokolske župe, ali o tome drugi put. Sad je na upravam sokolskih društava u Dalmaciji, da odma, pa bilo i brzjavno sazovu na sastanku svih pokrajinske sokolske starešine i da se tu napokon sporazumimo i svaku uredimo, kako da se opštene sokoli iz ovog primorskog kraja Hrvatske, koji je braći Česima tako mno, tako drag, da ga zovu biserom slavenskima!

F. Ž. D.

Stranke u novoj zastupničkoj kući.

Dve su stranke, koje izlaze pojačane usled običeg izbornog prava u novome parlamentu, t. j. kršćanski socijalni i socijalni demokrati. Ostale stranke izlaze oslabljene i djelomice zaostaju brojem što su ga prvo imale u starom parlamentu. Medju ove ne možemo ipak ubrojiti Hrvate, jer oni iz Dalmacije sačuvaše svoj broj, a oni iz Istre ga povećaše. Poljski će klub u najboljem slučaju t. j. ako mu se pridruže i skupine, koje su mu i politički daleke, imati samo 54 člana, te se neće moći izdati svom organizacijom, kojom je dosele toliko odlučivo. Mlađečka je stranka dobila teškoj povločivu svojih prvašinskih mandata, te će sastavljati grupu, koja će se morat oslanjati na druge česke skupine u svim pitanjima, ako bude htjelo što začiniti i vrediti u novom parlamentu. Njemački su liberalci najgorje prošli novom izbornom reformom. Njemačka pučka stranka dobila je 20, njemačka napredna stranka samo 5 mandata, a po prilici isto su toliki gubitci svih pangermanskih skupina. Nasuprotni su kršćanski socijali od 27 prvašinskih dobili sada 66 mandata, a socijalni demokrati od 11 dopriši su ništa manje nego do 87.

Prama tome težnja za grupiranjem u novom parlamentu nastala je uprav kod onih stranaka, koje su iz izborne borbe izlaze oslabljene. Mlađečci su izjavili, da potreba našeg samoodražavanja nalaze českim strankama t. j. radikalima i agrarcima složiti se u jedan skupni klub, e da tako izvaredi prijast českim mandata, koji je poskočio do broja od 108, ne bude razdvojen stranakom raztopljenju. Česki radikalni i agrarci shvatili su tu potrebu kao ozbiljan poziv, kojemu da se ne smiju oteći, pa je nade, da će česke stranke odmah poslije dovršenih užih izbora stvoriti u parla-

mentu čvrstu organizaciju, koja će biti protutje nacionalnim interesima Njemačaca.

Niemci to uvidjaju, pa njima ne ostaje drugo nego da se sve četiri njemačke liberalne grupe skupe u jedno proti udruženim Česima i proti solidarnim Poljakinima, ako hoće da budu što značili već u početku nove parlamentarne ere. Kršćanski socijali predpostavljaju već po sebi najbrojniju njemačku stranku, ali za njihove težnje njihov im je broj neznatan, tim više pošto su socijalni demokrati postali najjača skupina u novoj zastupničkoj kući. Ovi su kršćanskim socijalima pomrsili račune o pretežnosti, na koju su bili sigurni. Vodje kršćanskih socijala Dr. Lueger i Dr. Gessmann računali su, da će socijal-demokrati odniti jedva 50 mandata. Svaki mandat što ga socijal-demokrati dobiti preko 50, može se smatrati oslabljenjem kršćanskih socijala.

Da nadjačaju broj socijal-demokrata i da se pomožu broj svih drugih njemačkih stranaka izmiješte se pitanje pripozivatelj klerikalih i kršćanskih socijalima. Stari klerikalci na savjet Dr. Ebendorf-a pristalo je.

Obj je ove klerikalne stranke udružene predstavljajuće reakcionalnu skupinu, kojoj će se pridružiti istomisleni elementi između Poljaka, Čeha i Slovenaca, pa i između Talijana. Iz političkih i narodnostnih razloga, iz razloga najveće nužde morale su se dakle njemačke liberalne stranke sprrijateljili mišljenu međusobnog udruženja. Izgledala je po tome moguća udruga od kavklih 75 njihovih zastupnika. Međutim regi, da će do tog udruženja težko doći, osobito poslije afaire Dr. Grossa. Naprednjački zastupnici izjavljuju jedan za drugim, da se ne slažu s udruženjem sa bečkim liberalnim zastupnicima, a mnogi to izjavljaju uprav oštrim rečima. Vidi se, da je Dr. Gross radio na svoju ruku i na svoju odgovornost i da naprednjački zastupnici nisu skloni stvoriti takvu skupinu, u kojoj bi imali jedan dio proti sebi uvek nevjera.

Može se iz svega toga predviđati, kako će se stvari razviti najprije na občem vičanju njemačkih zastupnika, a onda u dalnjim prilikama. Može se uzvrdati, da će do koalicije svih njemačkih stranaka vrlo težko doći. Najviše što će moći izposlovati, bit će njeka vrst organizacije, ali i do te bit će poteklo.

Prama svemu tome velike slavenske stranke, kad bi se spojile, mogle bi u novom parlamentu igратi odlučujući ulogu a to je ono, što bi bilo željeti, i što bi značilo, da su već prvi izbori na temelju običeg prava glasa dozakali, tko je u Austriji jači.

U novom parlamentu do sada ima svega Niemaca raznih stranaka 182, Slavena 174 (Čeha 85, Poljaka 40, Hrvata 12, Srba 2, Slovenaca 22, Rusina 13); k tome ima 87 socijal-demokrata, 14 Talijana, 4 Rumunja i 1 cionist.

Članak radi kojeg je „Hrvatska Rieč“ moral obustaviti izdavanje u Zadru.

Dr. Josip Frank demonskom lukavšću pošlo je za rukom za lijev niz godina varati na poštenje Hrvate početkom od Ante Starčevića pa do čeličnih svojih seljaka izbornika. Ova činjenica dokazuje bezprimerno poštenje onih ljudi koji su mu vjerovali. Čovjek je to lakše prevariti što je poštenje. No, kada se uvidi prevareni onda plane neodoljivom mržnjom na varalici. Sada planuše i dobri i čestiti Starčevićanci neugasivom mržnjom na čovjeka kojega država nevinim, oklevetanim, žrtvom oboraške mržnje i zlobe.

Već je počelo pucati pred očima Dr. Mila Starčevića i Dr. A. Pavelića tko je Dr. Frank. Uvidili su oni, da on previše zaštiće svoga Hadesa, da ga tura napred, a taj ne bi bio za pristojo društva. Uvidili su da se Dr. Josef obkoljuje samo mladim ljudima, koji ne znaju što je Starčevićanstvo i tko je Starčević, pa blamiraju javno u saboru svoga tobožnog učitelja dovukujući da je on jednom ovako, a jednom onako s istom predmetu pisao. Uvidili su težnju Dra Franka: stvoriti od Starčevićanca Frankovce. Za to on po svome sinovu daje tako zvati svoje saborске drugove u „N. F. Presse“ i u „Pester Lloyd“. Starčevićanci su postali „die Frankianer“.

To je bilo previše smjelo; zamjeniti kult Starčevića sa kultom čovjeka žigosana u javnosti tolikim dokazanim zločinstvom.

Trud i rad i doprinose brojnih otacbenika za „Hrvatsko Pravo“ prisvoji su Dr. Frank furtim, t. j. bez znanja stranke. Ona je to doznala tek iz njegovih izjave učinjenih stranim novinarim i na suđu.

S toga preklani Dr. Mile Starčević pozove u Zagreb za 16 prosinca nekoliko vidjenjih pristaša da riče nekoja pitanja: Čije je vlastništvo lista? Kako si Dr. Frank arogira

pravo davati izjave u ime stranke, nuditi vodstvo itd., a bez njezina znanja?

Dr. Frank se i tom prigodom igraše komedijska. Pane na vrat Mili, stane ga grli i ljubiti, moliti za oproštenje itd. Dr. Mile, meleni srca, sklene se na ono što je Frank htio. Tom prigodom Frank obeća da će za 3 mjeseca uz primjerenu odštetu za olačbeničke svrhe (II) predati list stranci: u to ime bi izbran i redakcijski odbor.

Prošla je godina, a Frank zaboravi na svoje obećanje, uz to se je nakupilo toliko tih afera radi kojih stranica tri bez svoje krvicke. Argusovština je svršila sramotno. Frank i njegovi listi žigani su klevetom i laži. Taj žig se ne može nikada izbrisati. Dr. Mile Starčević je bijače već s početka proti tomu, da se puštili na Pjeročićevi dopisi, jer potiču od onakova individua.

Došlo je pitanje „Danice“. Tu je list branio interes privatnog poduzeća komu je Frank odvjetnik, a ovaj je nagovarao i učio svoje pristaše gradski zastupnike, kako će zagovarati i glasovati da grad podupire to poduzeće.

Dodje u Zagreb krivi Berger ministralni savjetnik u Beču. Frank vodi dva dana s njime političke razgovore, ovam mu nudi i novaca, a Frank ne osjeća u sebi ponosa da toga čovjeka baciti na ulicu. To bi učinili i učinio je jedan od onih koje je nazivlje u svom Listu „otvorenim srcu“, „licumjercem“, „nepoštenjakom“ i. t. d., kako već samo Frank znaće. On je viđao na takove ponude, pa dok se celi pošteni svjet zgraža nad takovom ponudom, Dr. Frank dalje razgovara sa tobožnjim savjetnikom i pita ga: kako Deut (tako je jedan pravni ministralni savjetnik)? Lažni Berger vješt se izvježe iz Škripeča.

U Zagrebu su na okupu svih zastupnika, a Dr. Frank vodi pregovore sa izaslanikom „s najvišem mjestu“ — takovim se je bio izdavao — a da svojim drugovom ništa ne kaže. Dr. Pavelić ga je slučajno u tim razgovorima zatekao, a Frank mu predstavlja Strasshoffa kao svoga „Schulkollega“ opazkom: „vidite doktore kako suvi moji kolege visoko dospjeli!“

Ovom prigodom se je odkrilo dosta toga prljavja u radu Dr. Franka, da je moralo dovesti sve poštene ljudje, da napuste toga šperkulanta. Doznao se da je slučajno, da Frank i Elegović podržavaju sveze sa bosanskom vladom a na štetu hrvatske stvari.

Na 19 prosinca, u oči konačne razprave Argus-Supilo odnosno Frank-Supilo, Dr. Frank poruči Dr. Mili Starčeviću, da odstupa od Predsjedništva, da izlupa iz stranke, da će potrožiti mandat, ali da će se opet dati birati.

Dr. Mile mu odporuči, da je to jedino što može učiniti da opere svu prijavitinu sa licu stranke, koja nije za ništa kriva.

Na tu Milinu odporuku Dr. Frank odgovara, u podne dana 20 prosinca, dakle dan kasnije obećanja, da će istupiti, položiti itd., a istoga dana kad je na suda morao priznati se ožigosanim klevetnikom: da „nakon sjajne ispadka parnice on ne odstupa“.

Tada je ponukao Dr. Starčević i Dr. Pavelić da cirkularom tvrdi obrazloženim pozovu prijatelja na sastanku za 27 prosinca.

Kad to dozna Dr. Frank razturi po Hrvatskoj svoju izvježbanu vižljd, da agitiraju svakojim lažima i klevetama, da prave za njega „Stimming“. I gospa Kumičić se jede na taj dični posao posjetiv u pet dana Belovar, Varaždin i Senj sa Primorjem. Ostavila je svoju kuću i obitelj na dan Božića da kortešuje za onakova zločinca hrvatskoga naroda.

Dr. Frank sam brzojavlja u Liku da rade protiva Mili i Paveliću. Pozivlje se na pravilnik po kojem nitko osim njega nije vlastan sazvati skupštinu ili sjeđnice!

Taj rad je kod mnogih upalio. Svak se boji novoga razkola. Znaju kako su užasne posljedice god. 1895. Svak daje pravo Starčeviću i Paveliću, osim onih koji su u službi Frankove familije, ali neće da povuče posljedice.

Da se stranku rieši Frankova vodstva uz svaku cenu stope M. Starčević, ova Pavelića, Peričića, Pisatića, Kučin i Kiš; drugi su za politiku mirna rješenja.

Za to je skupština od 27. pr. mjeseca zaključila, da Frank odmah odluku neka se odgododi do 21 siječnja o. g.

Frank će upeći sve svoje sile da osuđi svako nastojanje poštene Starčevićane. To je pokušao učiniti i dne 27 prošlog dovabivši u skupštinu svu svoju familiju, svoje kiente, radnike i dake koji su po komandi htjeli zaprijeti razpravu, ali im nije pošlo za rukom. Tada je Dr. Frank izlazio u pokrajnu sobu da ne sluša obitušnicu.

Mi smo uvjerenja, da bi morsao izići onda kad se o njemu odlučuje, ne samo on nego cijela njegova familija i svi njegovi stipendijaci (Elegović, Peričić, Lovrenčević, Fattori i t. d.),

ili za razpravljanja šutiti i slušati. To zahtjeva pristojnost, ali od Franka do pristojnosti dug je put.

Čekamo velikim zanimanjem izpadak nove skupštine, koja će se držati dne 21 ovoga. Da se održi, Frank će se pozvati i na ovo pisano, pa će reći: da mu sada ne dopušta čast i poštene da ostavi svoje mjesto.

Mi ćemo opaziti na to samo jedno: kad bi Dr. Frank napustio predsjedničko mjesto, kada bi se opet mogao pokazati Deut-u, Luegeru, Apony-u itd.?

Nego, ostavimo to, aiz ovoga što smo iznijeli neka sudi javnost; koliko se čovjek može nadati od izjave podpisane od Dr. M. Starčevića i Dr. Josipa Franka!

.....

Ondašna naša razmatranja vrhu ovog članka primjena iz Zagreba donet ćeemo u idućem broju.

Vesti

Spasavajmo Istru. U području trčanskog višeg suda otvorena su slijedeća sudčaka mjesta: dva savjetnika višeg suda u Trstu, tri mjesna zamjenika državnog odvjetnika u Trstu, dva mjesna kotarskih sudaca u Ajdušu (Slovenskoj) i u Motovunu (Montana) u Istri, dva mjesna sudskih tajnika kod okružnog suda u Rovinju itd., dva kod pokrajinskog suda u Trstu i jedno mjesto tajnika kod trgovackog suda u Trstu. U isto doba otvaraju se mjesna dotičnih pristava do dvanaest za sada praznih. Potrebno je u Istri poznavanje hrvatskog jezika a u Gorici i Trstu slavenskoga, koji Hrvat dobrom voljom u nekoliko mjeseci nauči. Molbenice šalju se dočim predsjedništvo do 8. lipnja o. g.

Patriotska je dužnost svih dalmatinskih pristavnika, koji su usposobljeni sa sudčkim izpitima, da pitaju razpisana mesta, kojih će biti na pretek upražnjena u Istri. U Istri nema dovoljno podmladka, pa ako ministarstvo ne nadje sposobnih hrvatskih natjecatelja popunit će ta mjesna Talijanima, kojih se tako neće onaj hrvatski kraj nikada ostresti. Ako stariji neće, malina je u Dalmaciji sveta dužnost, da se natječi i da se u kratko vrijeme domognu službe medju jednokrvnom braćom. Sudačka mjesta u Motovunu, Pazinu, Labinu i drugdje ne mogu biti popunjena neg Hrvatima.

Nova velika tvornica cementa bit će smještena do mala na Solinu nastojanjem dva splitskih zauzetnih i obrtnih građana D. Vicka Mihaljevića i Mate Vidovića. Na toj tvornici radovi će iz susjednih selaca načari i dobitka.

Izbori za obnovljenje občinskog zastupstva u Puli uređeni su od danas do 15. o. m. Hrvati se spremaju na junačku jurčiš.

Centralni odbor za promicanje svilogoštva u Dalmaciji moli nas, da preporučimo občinama, seoskim blagajnama, družtvima i imućnjim pristavnicima, da ovi pristupe osobno, a oni da izasluju po nekoliko inteligenčnih težakinja i težaka, da razgledaju uzorna gojilišta svilaca u Spljetu (poljodjelski zavod), u Skradinu i Zadru (dotični odbori), i to osobito u onim mjestima gdje se kani iduće godine urediti svilogoštvo. Posjeti bi morao slediti čim prije, jer je kampanja svilogoštva već brzo na izmaku.

Iz Splita. Na 1. lipnja sastao se „Narodni odbor“ ustrojen u Splitu prigodom pokreta u Hrvatskoj g. 1903, da konačno odluci o uloženju stalnog milodara onom prilikom sakupljenih. Blagajnik izvršujući odbora D. Trumbić prikazao je račune, zadnji put pregledane i našaste u podpunom redu od gg. Vida Morpurga i Vinka Katalinića dne 13. travnja 1907. Iz tih računa i obširnog izvještaja proizlazi, da pretičak milodara iznosi ukupno K 52.379.36. „Narodni odbor“ jednoglasno je usvojio predlog hrvatskih zastupnika na riečkom sastanku 2. listopada 1905 i odlučio je izržuti tu svotu „Djakačom pripomoćnom družtvu u Pazinu“ u svrhu osnivanja konvikt-a za učenike hrvatske gimnazije u Pazinu.

Cast „narodnom odboru“ i njegovu blagajniku na razumnoj štednji ovog narodnog milodara iz znamenite godine 1903.

Srpska narodna stranka na Primorju ima na 16. o. m. izvanrednu skupštinu u Splitu. Na dnevnom redu su točke: 1. polaganje mandata upravnog odbora; 2. biranje upravnog odbora; 3. slučajni predlozi.

D. Trumbić predložio je na 1. o. m. pismenu ostavku na časti načelnika grada Splita. Na 29. proslod mjeseca bio je sazvao konfidentialnu sjednicu občinskog vjeća, u kojoj je najavio svoju ostavku. Kao razloge naveo je: izpadak izbora i okolnost, što Hrvatska stranka u Splitu s njime postupa neljalo, biva jedan dan po napadu insinjacima, a drugi ostaje pri tom indiferent. Vjeć je učinilo sve, da tu odrekru osuđeti, ali je D. Trumbić ostao čvrsto pri svojoj odluci. Na 31. svibnja D. Trumbić, podpredsjednik uprav-

nog odbora Hrvatske stranke i kluba zastupnika iste na dalmat. saboru razasao je svim članovima upravnog odbora, kao i zastupnicima na saboru i na carevinskom vječu, koji pripadaju tom strancu, poziv, da usledi odreke Dr. Pere Čingrije prije stupe dne 9. ov. mj. u 11 sati prije podne na sastanak u prostorijama zemaljskog odbora u Zadru, na kojemu će se razpravljati o političkom položaju nastalu poslije izbora na carevinsko vječje, o posebnim pismima upravnog odbora i kluba, te birati nove čestice.

Ljčna vlast. U našem gradu boravi ovih dana u naučne svrhe gosp. Emilij Lászowski hrvatski historik, koji nastavlja poznatu Tkalčićevu povijest grada Zagreba.

Kretnjan u luci. Kroz mjesec svibanj ušlo je u luku Šibensku i izšlo je iz nje ukupno 328 brodova, od kojih 244 parobroda i 17 jedrenjača s austro-ugarskom zastavom, 5 talijanskih parobroda i 62 talijanske jedrenjače, te 1 englezki parobrod.

Za družbu Sv. Ćirila i Metoda u Istri primila je mjestna podružnica prigodom godišnjine skupštine 13. Siječnja, o. g. skupljenju na ulazu K 126/55. Od gosp. Vicka Bekavka K 2, u počast blage uspomene Tonke ud. Stojić. Od g. Prof Klaudije Barbetta K 2, u počast blage uspomene Šteća Sisgora. U počast smrti blagopokojne Pere Castrapelli od gosp. Vladimira Kuljića K 2, Pavla Kovačeva K 2. U počast smrti N. Streljek, častna obitelj Ivon K 2. U počast smrti blagopokojnog Dunka Bumbera, Krste Jadronega K 1, Iviša Žorić K 1. U počast smrti Vlade Štambuka, Niko S. Subotići K 3. U počast smrti Tome Kraljevića, gosp. Ane ud. Gazzari K 3. U počast smrti Camilli Potah, gosp. Šime Pilic K 1. U počast smrti Marije ud. Klaić, D. J. Gazzari K 3. U počast smrti Ivance ud. Radić, gosp. Grga Koštan K 2. Gosp. V. Kuljić predao K 144 skupljenju u veselom družtvu 3./II. o. g. Gosp. Pavlova Kovačev predao K 35/30 skupljenju na pirov gop. Vl. Kuljić. Od A. P. Vlahovića K 3, umjesto čestitke gosp. Vl. Kuljić prigodom njegovog vjenčanja. Od gosp. N. S. Subotića K 2, umjesto brzojave, čestitke, gosp. Dr. L. Ucovici prigodom njegovog vjenčanja.

Ukupno kruna 206.31.

Napred za našu Istru!

Otkriće starinskih slika u novoj crkvi u Šibeniku. Početkom pr. m. svibnja dok se strugala klacardina u novoj crkvi da se pribrojdiše, nenadno se pojavile na zidu stare umjetničke slike. Ogromna većina gradjanstva zaokupljena izborima, nije svratila pažnju na ovo znamenito otkriće, koje je za naš grad pravi umjetnički dogadjaj. Pozvan brzojavo došao je na 11. t. m. vrli nađ. Frane Bulić i odmah o tom obavijestio središnji odbor za sačuvanje starina u Beču te dao analog da se dalje ne struže. Sudeći po onom koliko je već odkriveno mislimo da je celi onaj kraj crkve naslikan, a kako je gradnja dovršena god. 1517 pomoću ostavštine Pere ud. Radelja, tako se daje slutiti da su i slike učinjene u to doba svatače umjetnosti. Mi ćemo se opet povratiti na ovaj predmet, za sada samo kažemo da su odkrivene slike dobro sačuvane, a zanimivo je da su učinjene neposredno na kamenu.

Nastradao. Joso Šupe Antin, momak od 18 godina iz Radonjice (Konjevrate) jučer oko 2 sata po podne, radeći u Crnici kod tvornice karbida, ne zna se tačno kako, upao je u zajed zidine probusine, (u dubini od 5 metara) kroz koju se isteže gotova smjesa za pravljenje karbida, te se je sav raztrešao i tako težko ozledio, da je, prenešen u pokrajinski bojnicu, nakon četvrti sata izdahnuo.

Pojedoljska zajmorna blagajna u Šibeniku imala je u nedjelju u dvorani „Sokola“ glavnu skupštinu, na kojoj se pretresalo o mnogim važnim tačkama i poprimilo više zaključaka svrhom, da se djelatnost blagajne što više razvije. Biran je novi predsjednik blagajne u osobi Dr. M. Drinovića, koji je joj sigurno ulit više života i podradi, da uzaupredire, kao što je pod njegovom upravom lijevo uzapredovala i blagajna u Vodicama. Na skupštini bila su prisutna 72 člana.

Narednim brojem počet ćemo donositi imena svih onih, koji su do sada doprineli za „Ubožki Dom“ u Šibeniku bilo u milodarima, bilo u mjesnečim prilozima. Uz put možemo javljati da će potrebite radnje za uređenje „Ubožkog Domu“ početi što skorije.

Gdj.ca Ester Mazzoleni, već do sada slavljena umjetnica-pjevačica, koja je u Italiji svuđje, gdje je god pjevala, pobrala lovoričke i u talijanskoj štampi zasluzila najlepše hvale, povratila se s otcem u prošli petak u Šibeniku. U subotu večer, na 20 sati, udarala je njoj u počast na „Malom trgu“ Banda Cittadina“.

Cijejemo, da gdj.ca Ester Mazzoleni namjerava što prije u mjestnom kazalištu upriličiti koncert i namjeniti čestit dobitak „Ubožkome Domu“ u Šibeniku.

„Hrvatska Kruna“ se ljuti što smo joj spomenuli ulaz „pravaša“ Perića u stranku i prikreni savez sa Crnicom. Nami je žao kad se tko ljuti, ali ne možemo opet učiniti njeke dogadjaje kao da nisu bili. Na primjer nemoguće nam je zaboraviti ili pritijati prosjev koji je popatio im Perića na skupštini pravaša u Dubrovniku. A taj prosjev za stalno nije uzsledio onako za ništa, jeli?

Pa ipak taj isti Perić, koga je skupština bila odbacila, bio je uprkos tog prosjeva, primljen u stranku **samo** od jednog diela upravnog odbora stranke. I to postupanje da se ne osveti toj stranci? Mi smo rekli i opetujemo: *mislimo* da će joj se osvetiti.

„Hrvatska Kruna“ se ljuti radi našeg mjenja o odnosnjima njezine stranke sa Crnicom. Ali bolje je da se liepo razumijemo. Mi držimo dakle one ljude, koji se kupe oko „Prave Crvene“, pristaši njezine stranke t. j. „pravaškom“ strankom u Dubrovniku, sve dok nas ona o pravljnom ne uvjeri. Pa eto, naše je duboko uvjerenje, da je ta stranka u Dubrovniku u prikrivenom savezu sa Crnicom.

Na daljnje prigovore „Hrvatske Krune“ imati ćemo još prigode da odgovorimo. Raztumačiti ćemo joj na primjer zašto nismo u stranci, a već danas, evo na drugom mjestu članka, radi kojega nismo mogli više tiskati naš list u Zadru.

Gledje prodaje zemljišta pokušali su ratarstvo tečaja u Šibeniku, o čemu je bilo spomenuto u našem poslijednjem broju, moramo istaknuti, da ta prodaja nije još uslijedila, već da se radi nije vode te pregorovi između gosp. Šibenika i starješinstva samostana Sv. Lovre.

Upozorenje smo, da crkva sv. Martina, koja se nalazi na istome zemljištu, nije vlastnici samostana i da po tom nije ni najmanje uključena u posao ove prodaje.

Središnji odbor „Saveza dalmatinskih učitelja“ u Splitu imat će u nedjelju dne 9. tek. m. svoju izvanrednu skupštinu, gdje će odluci o sudjelovanju Saveza občaj skupštini učitelja u Beču, koja će bit koncem ovog mjeseca, i kojom će se prigodom ustrojiti „Savez slovenskih učitelja u Austriji“. Rieslić će i druga njeka važna pitanja za učiteljstvo.

Medjutim, zadružni vodstvo promislio je zadatak da mu na skupštini u Šibeniku: pustilo se pri koncu samo u dogovore lokalne, zadarškog izbornog sreza.

Nesporazum za Zadar doveo početkom travnja do ponovnog sastanka pravaša u Splitu. Imale se proglašiti kandidature. Pozvan, i tome sastanku sam prisustvovao. Mislim, da među svima nama vladalo ogorčenje nad nepravdom Ivčevića i usilnošću Blažinkina. Nugredno budi rečeno, da sam ja po naročitoj želji D. Krstelja, bio kod splitskog načelnika Dr. Trumbića, da on nastoji posredovati u Zadru, da se taj izborni rez prepušti pravašima, jer da ih i po pravu i po posjedu ide. Dr. Trumbić obeočao, ali primjetio: tako van je, kad se osobnosti na javnosti iznajaju; ličnih napadaju u listu treba se izvještavati. Ovim smjera na načelnika Novigrada Oštariću i njegovu pristase. Ja mu na to: da pri narodnoj borbi lične mržnje i osobnosti imale bi prestati. A on meni: tako ne misli svak! A da je imao pravo budi dokazom, tko načelnik Oštarić nudi svoje glasove u užim izborima talijanu Zliotiju.

Povratimo se na sastanak. Dr. Majstrović predlaže: da se u načelu poprimi postaviti kandidate u svakom izbornom srezu, a da li će koji prodrijeti ili ne, ništa za to; i onako mi pravaš ne držimo da Beč – izbori za nevolju! Zaključio se: kotar po kotar. I isto se tako. Na jednom Dr. Majstrović: A u imotsko-omiškom izborništvu proti Periću? I protiv njega! svi u jedan glas. Odlanuo i njemu i svima nama. Odsanstanski pravaš sinjskog sreza neponovljivo sve izvinjavajuće za Ivaniševića. I tamo se postavilo ja. Netko napomenuo: a što misli Stojić? Ja na to: ne znam! Uz to Dr. Majstrović: bio je kod mene, a je li kod Vas, Don Ivo? Jes! potvrdi Prodan. A ja prihvatio: Stojić misli sebe zastupnikom! I meni se čini po njegovu razgovoru prijevrti Don Ivo.

I razdijosmo se.

Na 14 pr. travnja sastalo se nas četrdeset u Šibeniku, da konačno prihvati kandidaturu Don Iva Prodana predloženu po središnjem odboru. Odmah mi saštetili Šepurinjanu: da su bili kod Stojića; da bi i on došao na sastanak kad

bi se držao u „Sokolani“ a ne u „Hotel Krka“; da Stojić ima novca; da bi mogao puno pomoci; da ga ne zapostavljamo... Ja im odrekao: „Sokolani“ ja sam mogao dobiti; stavljao nam ju na raspoloženje sokolski starješina Dr. Krstelj, a nisam ju htio, da ne budem nikome obvezan. Ako Stojić ima novca, ima za se. On se sam svojim ponašanjem i pisanjem zapostavio.

I kandidatura Don Iva Prodana bi prihvadena. Povela se rječ o užim izborima. Skradinjani preko Kristića, a Murter-Betinjan preko Andreje Mudronje izjavili: da su slučaju užih izbora među Dr. Ilijadice i Dr. Dulibićom oni će glasovati za potonjeg. O užim izborima ja nisam dao razpravljati: to je uzmak, a kad se idu u borbu ne treba misliti o uzmicanju. I svi bili moje, pa i sami Šepurinjan, a na čelu im Luka Mišurač.

Nakon dovršene sastanka sretne Stojić sa nekoliko Šepurinjan. Približim se; pozdravim se. On će meni: kako se moglo na sastanku u Splitu reći, da kada bi on radio za Prodanom, da bi bio osiguran njegov izbor? To da sam samo mogao ja reći. A on neće da na se primi odgovornost. Ja njemu: da o tomu nije bilo govora; da se umišlja. Jes, nije; da mu je rekao Katalinić. Dočnje sam doznao da Katalinić: da mu je to on na svoju ruku rekao. Nuvo je još značajnija. Hoće Marko meni: „Pa šta mislite s Prodanom?“ A ja njemu: „Bude li ozbiljno rada; ja se nadam da Prodanom u uži izbor“. On na to: „Varajte se, gospodari ste; ali ne varajte Prodanu!“ I uhvatio pod ruku Polaču: da napokon to nisu njegovi posli, nek se misli tko je upleten!

Kašnje doznao sam, da su isto jutro, po Stojiću nagovoru, došli mu ponuditi Šepurinjan kandidaturu. I Stojić ju prihvatio u nadi da će i novcem doći do pobjede.

Stojić u družtvu petorice pošao do Zadra vodstvo pravaša, da ga ono proglaši svojim kandidatom. I tamo izkazao da Prodan ne može niti u uži izbor doći, dočin da su zanj povoljne prilike, jer kada bi on kandidovao, da Ilijadica neće okupiti za se niti hiljadu glasova. Upitani njegovi: Šta oni da toga drže? Odgovorile: da Stojića, a u užim izborima za Dulibića; za Prodanu nitko ne hijeo znati.

U Zadru dodjoshmo ja i član središnjeg odbora stranke g. Kuljić. Razložio sam manevar Stojića. Bi zaključeno: neodustati od Don Ivine kandidature, a da je Stojiću prosti podupriti Prodanu ili na svoju ruku kandidovati. To mu bi i prihobilo. Sutradan jutrom susretrem Stojiću sa pratičnjom. Pozdravim se s njima. A Stojić će mi: da li putujem? Ja njemu: da ostajem. On meni: reci Kuljiću da može odputovati, a ti ostani, da kod Prodana uredimo da što se nije u Šibeniku ustrojio mjestni odbor stranke pravaša. Ja njemu: uredjivati nemam šta; što imao, to sinoć opremio. Isti dan sam doznao, da kad Stojiću bi pribrojao naš zaključak, da je Don Ivi odgovorio: „Eh, onda mi ne ostaje nego za Vas raditi!“

Stojić sam poznavao kao pristašu „Hrvatske stranke“. On je u pr. ožujku u svom „Svjetu“ o sebi izjavio: „Ja sam pripadao i pripadam i pripadat ću „Hrvatskoj stranici“. A u „Svjetu“ pr. veljeće stavljao uvjet: „Za vrijeme saborskih izbora raditi će svi Šibenčani bez odzira na odluke koje organizirane stranke u Dalmaciji“; „u Saboru neće se priključiti strančkim klubovima“. Ove svoje političko vjerovanje, kako vidimo, Stojić javno očitovalo, a da ga niti do danas nije javno opozovao. I on da je pravaš, pravaški kandidat! To nek pričaju glavom basilike sv. Jakova. K nasječenom političkom vjerovanju Stojiću: nadodjale, da je opet u svom „Svjetu“, o prošlom mesopustu, tendenciozno i zlobno Dr. Krstiju predabio: da je „uzvao u demostracijom protiv talijana“; da svakog Hrvata ne rođena u Šibeniku Stojić zove *fureštom*, i toj „fureštariji“ naviošto borbu do istrage. I imate podpunu sliku Stojića i kao „pravaša“ i kralja Hrvata.

Nu imade i debija o Stojiću. Njegovo očujkanje, šurovanje i dogovori sa austrijskim Podnajemstnikom Tončićem. O tom drugi put. A vodstvo stranke prava upućujemo i na profesora Dr. Jagića za istinost tvrdnja, koje će tekom ovog rešetanja u postaviti navesti.

(sljedi).

Širite „Hrvatsku Rieč“.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavač i odgovorni urednik Josip Dreza.

Naše brzojavke.

Beč. 4. Danas u prisutnosti Cara, svih nadvojvoda i nadvojvodkinja te zastupatelja vanjskih dvorova odkriven je svečano spomenik pokarici Jelisavi. Sudjelovalo je cijelo diplomatstvo, sva društva i sila naroda.

Beč. 5. Ministarsko vijeće odredilo je dan 17. tekućeg mjeseca za otvor novog parlamenta koji će biti inauguriran prijestolom besjedom. Priestolna beseda bavit će se obzirno političkim i ekonomskim pitanjima, te pitanjem željeznica u južnim zemljama monarhije. Osim toga bit će u njoj najavljeno sniženje vojničke službe na dve godine, i bit će govor o nagodbi s Ugarskom.

Beč. 5. Njemačke stranke fuzionirale se pod imenom njemačko-nacionalne sveze. Ta sveza za početek zastupnika.

Petrograd. 5. Duma pokazuje se sve to više nesposobna za uspješni parlamentarni rad. Predstoji njezin razput.

Lisbon. 5. Državna kriza još traje. Kraljevska kruna ponudjena je knezu Miguelu od Bragane.

Budimpešta. 5. U parlamentu primljeni su predlozi za jubilarne svečanosti prigodom 40godišnjice kraljeva krunisanja.

Budimpešta. 5. Ministar Kossuth u svoje glasili izjavljuje, da u obziru na kandidaturu Stojića, način na koji je Stojić učinio, da se Šibenčani predstavljaju učiteljstvu, a Šibenčani predstavljaju Šibeniku.

Traži se 300 kg murvina lišća. Tko ga ima, neka se obrati za potanje uvejeti na našem uređenju.

Ivan Rude Šibenik — Glavna ulica preporuča P. n. občinstvu svoj veliki izbor ilustriranih razglednica i svoju bogato obskrbljenu papirnicu sa svim pišarničkim predmetima.

Prodavaju se školske knjige i raznovrsni kalendar. Veliko skladiste igračaka, galantirje sitničarje, predmete iz terakote. Najljepši izbor parfumerija itd. itd. Cene umjerene. Naručbe se opremaju svom pošpešnošću.

Najbolji i najljepši Šivači strojevi „SINGER“ najnovijih sistema. Dobivaju se samo u skladisti Šivači strojeva „SINGER“. Ivan Grimani Šibenik.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u kontu korenitu u ček prometu; ekskomptuje mjenice, finacija trgovaca poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednine. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstvu obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica

K. 1.000.000

Pričuvna zaklada 100.000

Centralna Dubrovnik

- Podružnica u Splitu i Zadru. Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srčaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod ždribevanja. Rezija srčaka i vrijednostnih papira bezplato. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebne predmete, dragocjenosti, itd. uz najkulantnije uvjete.

Banka Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove; sa odkazom od 5 dana uz 2 1/2%/
" " 15 " 3%/
" " 30 " 4 1/4 %

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtima (Sterlinam) uz uložničke Listove; sa odkazom od 15 dana uz 2%/
" " 30 " 2 1/2 %
" " 3 " 3%

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatinjak ulazi u kriještof 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škedenicom od 1 mjeseca uz kamatinjak od 1 1/2 %.

Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uloženja, uz kamatinjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mještanskih računa, mjenica glasnic na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korenista, bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na stendnu uz dobit od 3 1/2 %.

Otvara tekucu račune u raznim vrijednotama.

Inkassi: Obavlja tečjerivanje mjenica na sva mjesto inozemstva, odrezaka i izričebanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korenistima doznačnice na Beč, Aussig, Blelitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Černovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Gorica, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograds (Salzburg), Split, Peplitz, Tropau, Wamsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatinjak.

Daje predmetne na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladista Kontura (Contirungs-Lager).

Preuzimaju u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garantiju proti kojoj mu drugo pogibeći provale i vatru koju je posvećen obitljivo nadzor sa strane bankovnih organa, primajuće u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravlja nje istih.

Osiguraje vrijednote proti gubitcima zrijebanja.

Banka Commerciale Triestina.

NE ČITATI

samo već kušati se mora
davno prokušani medicinski

STECKENPFERD

od
lijjanova mleka SAPUN

od BERGMANN i Druga, Draždjanji i Tetschen na L. od prije poznat pod imenom BERGMANNOVA SAPUNA

od lijjanova mleka da se lice oslobođi od sunčanih pjegića, da zadobije bijeli tein i nježnu boju.

Preplatno komad po 80 para

u drogariji VINKA Vučića
ŠIBENIK.

SINGER ŠIVAĆI

STROJEVI

za sve moguće svrhe,
ne samo za industrijsku uporabu, već i za svaku Šivaču
kućnu ekonomiju, mogu se dobivati jedino kod nas.

Treba paziti da
se strojevi doba-
ve samo iz naših
dučana.

Svi se naši
dučani razpozna-
vaju po ovome
znaku.

SINGER i Dr. ANON. DRUŽTVU U ŠIVAĆIM STROJEVIMA.

Skladištar i predstavnik u Šibeniku KARLO BAMBERGER, Glavna ulica

JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Svoj k svome! — POZOR! — Svoj k svome!

Častim se javiti p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, bratov-
štinama, da sam otvorio u ovom gradu

TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA.

VLADIMIR KULIĆ
Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica,

JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

POZOR! ČITAJTE!

PIOUE

Pique

je najbolji cigaretni papir, podpuno izgoriva, ne sadržaje sastavina
škodljivih zdravju, daje duhanu preugodan miruh, najveći uspjeh po-
sljednih godina, mora bit predpostavljen od svih koji njeguju svoje
zdravje, zavoljen od svih pravilnih duhanđija i svaki ga mora kušati.
Kutija od 100 svežića K. 5. Izključivi skladistar za političke, katoli-
čke Šibenik, Knin i Benkovac. Gosp. ANTUN BOGIĆ u Šibeniku.

JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

PIOUE

Pique

Drogarija Vinka Vučića Šibenik

(prije A. Junakovića)

preporuča svoj bogato oskrbljeni dučan raznim ljekovitim mi-
rodjama, predmetima iz gume, svakovrstnim
mineralnim vodama, velikim izborom najfinijih
parfema i predmeta nužnih za bolestnike.

JADRANSKA BANKA

U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio,
Br. 5.

Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i injenične poslove:
ekskomptuje mjenice, daje predujmove na vrijed-
nostne papire, kao i na robu ležeću u javnim
skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devizne, inozemni zlatni i srebreni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdrijebane pa-
pire, uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznačke na sva glavna tržista
monarhije i inozemstva, te otvara vjeserije uz
izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u te-
kući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i
najsigurnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteku kod prvih
hypotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

Svaki trgovac,
koji ne oglašuje
svoju robu, u-
stupa mjesto
svojim takmaci-
ma, koji oglasuju.

Preporučuje se
najtežije P. N. Občin-
sku za izradbu svakog
vrloga radnja, kao
poslovni, kuverata,
listova i trgovacih.

Hrvatska
u Šibeniku

(ulica Stolne Crkve).

papira, zaručnih i
vježbanih objava,
osmrtnica i sve druga
radnja.
Jamči za tačnu i
moderну izradbu uz
posve uverljene cene.